

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра теорії та історії держави і права

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФІЛОСОФІЯ ПРАВА ТА МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітня програма Право

Спеціальність 081 Право

Галузь знань 08 Право

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 30 серпня 2023 р.

м. Івано-Франківськ - 2023

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до навчальної дисципліни
3. Мета та цілі навчальної дисципліни
4. Програмні компетентності та результати навчання
5. Організація навчання
6. Система оцінювання навчальної дисципліни
7. Політика навчальної дисципліни
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Філософія права та методологія наукових досліджень
Викладач (-і)	Сворак Степан Дмитрович, д.ю.н., д.і.н, професор, професор кафедритеорії та історії держави і права
Контактний телефон викладача	Сворак Степан Дмитрович +380 67 939 91 49
Е-mail викладача	Сворак Степан Дмитрович stepan.svorak@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	<p>Консультації проводяться відповідно до Графіку індивідуальних занять зі студентами, розміщеному на інформаційному стенді та сайті кафедри https://kttidip.pnu.edu.ua/hrafik-indyvidualnoi-roboty/</p> <p>Також можливі консультації шляхом листування через електронну пошту, зокрема, що стосується виконання індивідуальних науково-дослідних завдань.</p>
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p><u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є найбільш загальні властивості права та інтегрованих ним явищ правової реальності, метатеоретичні питання і методологія філософії права, етапи розвитку філософсько-правової думки, основні типи праворозуміння, онтологічні, гносеологічні, антропологічні та аксіологічні основи права, а також методологічний інструментарій дослідження правової дійсності. Предмет становить цілісна система правових категорій, світоглядних знань про право, його сенс, сутність, цінність і значення, філософська та наукова методологія дослідження права та інших явищ правової реальності.</p> <p>Програма навчальної дисципліни складається з таких <u>змістових модулів</u>:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Філософія права 2. Методологія наукових досліджень <p>Філософія права та методологія наукових досліджень як світоглядна, методологічна навчальна правова дисципліна вивчається студентами-юристами першого курсу протягом одного навчального семестру і має на меті оволодіння системою сучасних теоретичних знань про дисциплінарний статус, предмет, завдання, функції та історію філософії права, її основні підрозділи – правову онтологію, правову гносеологію, правову аксіологію та правову антропологію; засвоєння цілісної системи філософсько-правових категорій; ознайомлення студентів із філософсько-правовими ідеями, поглядами, концепціями та їх еволюційним розвитком; формування сучасної правосвідомості майбутніх юристів, що базується на осмисленні права не тільки і не стільки як інструменту державної політики, а й як духовного феномену, що опирається на всю систему людських цінностей і сам ці цінності утворює, а також опанування основними сучасними методами дослідження правових явищ.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p><u>Метою</u> вивчення навчальної дисципліни «Філософія права та методологія наукових досліджень» є оволодіння системою сучасних теоретичних знань про дисциплінарний статус, предмет, завдання, функції та історію філософії права, її основні підрозділи –</p>	

правову онтологію, правову гносеологію, правову аксіологію та правову антропологію; засвоєння цілісної системи філософсько-правових категорій; ознайомлення студентів із філософсько-правовими ідеями, поглядами, концепціями та їх еволюційним розвитком; формування сучасної правосвідомості майбутніх юристів, що базується на осмисленні права не тільки і не стільки як інструменту державної політики, а й як духовного феномену, що опирається на всю систему людських цінностей і сам ці цінності утверджує, а також опанування основними сучасними методами дослідження правових явищ.

Основними цілями вивчення дисципліни «Філософія права та методологія наукових досліджень» є 1) оволодіння студентами основними філософсько-правовими категоріями, що відіграють основоположну роль у системі юридичних знань; 2) формування у студентів системних знань про дисциплінарний статус, предмет, завдання, функції та методи філософії права; 3) дослідження еволюції філософсько-правових ідей, поглядів, концепцій; 4) ознайомлення студентів із основними правовими ідеями, поглядами, концепціями, напрямками, школами, що склалися у сучасній зарубіжній та вітчизняній філософії права; 5) вироблення у процесі проведення семінарських занять у студентів навиків самостійного теоретичного правового мислення, вміння творчо аналізувати і узагальнювати правові явища; 6) формування у студентів глибокого знання та розуміння сутності, природи, сенсу, значення права та інтегрованих ним явищ правової реальності, його онтологічного, гносеологічного, аксіологічного та антропологічного вимірів; 7) ознайомлення студентів з практикою застосування категоріального апарату філософії права, філософсько-правових підходів та методологічного інструментарію дослідження правових явищ у процесі правотворчої та правозастосовчої діяльності державних органів України; 8) з'ясування ролі філософії права в діяльності юриста, практиці побудови демократичної правової соціальної держави в Україні, формування правової системи на базі чинної Конституції України, реформування національного законодавства; 9) розкриття змісту та структури методології наукових досліджень в юриспруденції; 10) опанування основними сучасними методами дослідження правових явищ; 11) визначення пізнавальних можливостей та правил, алгоритмів застосування методів, підходів, способів наукового аналізу правових явищ; 12) ознайомлення студентів з практикою застосування методологічного інструментарію дослідження правових явищ в науковій діяльності, з основними вимогами до виконання кваліфікаційної роботи, дотримання академічної доброчесності в процесі проведення наукових досліджень та оформлення його результатів.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, в тому числі іноземних.

Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Здатність спілкуватися іноземною мовою у професійній сфері як усно, так і письмово.

Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

Здатність працювати в міжнародному контексті.

Здатність розробляти проекти та управляти ними.

Здатність скеровувати зусилля, поєднуючи результати різних досліджень та аналізу, вчасно подавати результат

Фахові компетентності:

Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.

Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України.

Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.

Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України.

Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі

застосовування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.

Здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні.

Здатність застосовувати медіацію та інші правові інструменти альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів.

Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності.

Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.

Здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів.

Здатність розвивати та утверджувати етичні стандарти правничої діяльності, стандарти професійної незалежності та відповідальності правника.

Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.

Здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.

Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.

Здатність виявляти, припиняти, розслідувати правопорушення, виявляти та усувати причини й умови, що сприяють їхньому здійсненню

Здатність ефективно здійснювати правоосвітню діяльність.

Програмні результати навчання:

Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання;

Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.

Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.

Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.

Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг.

5. Організація навчання			
Обсяг навчальної дисципліни			
Вид заняття	Загальна кількість годин		
лекції	12		
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18		
самостійна робота	60		
Ознаки курсу			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1	081 Право	1	нормативний
Тематика курсу			
Тема		кількість год.	
		лекції	заняття сам. роб.
Модуль I. Філософія права			
Тема 1. Предмет, функції, структура філософії права та її місце в системі теоретичних знань		2	2 -
Тема 2. Історія філософсько-правової думки		-	2 10
Тема 3. Історія становлення та розвитку української філософсько-правової думки		2	- 2
Тема 4. Онтологія права		2	2 6
Тема 5. Гносеологія права		2	2 4
Тема 6. Аксиологія права		2	2 4
Тема 7. Антропологія права		-	2 6
Модуль II. Методологія наукових досліджень			
Тема 8. Поняття, сутність та організація наукового дослідження		-	- 2
Тема 9. Поняття та структура методології наукового дослідження		2	- 2
Тема 10. Філософсько-світоглядні та загальнонаукові методи пізнання		-	2 8
Тема 11. Спеціальні методи правового дослідження		-	2 8
Тема 12. Методологія викладу результатів наукового дослідження. Вимоги до кваліфікаційної роботи. Академічна доброчесність		-	2 8
ЗАГ.:		12	18 60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання курсу	Загальна система оцінювання навчальної дисципліни є уніфікованою в межах навчально-наукового юридичного інституту і визначається п. 4.4 Положення про порядок організації навчального процесу та оцінювання успішності студентів у навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, затвердженим Вченою радою Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, протокол № 2 від 12.10.2010 р. (з наступними змінами) – <i>текст розміщений на інформаційному стенді та сайті Інституту</i> https://law.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/100/2023/02/Положення-про-порядок-оцінювання-здобувачів-у-ННІОІ.pdf		

Вимоги до письмової роботи	<p>Вивчення дисципліни передбачає <u>обов'язкове</u> виконання всіма студентами одної письмової модульної контрольної роботи.</p> <p>Варіант завдань складається з 5 питань. Перше запитання (описове) оцінюється максимально у 5 балів. 2 запитання передбачає чітку і коротку відповідь на запитання і оцінюються в 2 бали. 3-5 запитання мають тестовий характер і оцінюються максимально в 1 бал кожне.. Максимальний бал за контрольну становить 20.</p> <p><u>За бажанням (для отримання додаткових до 5 балів)</u> студенти можуть виконувати індивідуальні завдання за темою відповідного семінарського заняття. Види, приклади підготовки та критерії оцінювання індивідуальних завдань <i>знаходяться на кафедрі та розміщені на сайті кафедри</i> https://kttidip.pnu.edu.ua/денна-форма-8/</p>
Семінарські заняття	Система оцінювання семінарських занять визначена п.п. 4.4.3.2, 4.4.3.3 Положення про порядок організації навчального процесу та оцінювання успішності студентів у навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
Умови допуску до підсумкового контролю	Порядок та організація контролю знань студентів, зокрема, умови допуску до підсумкового контролю визначаються р. 5 Положення про порядок організації навчального процесу та оцінювання успішності студентів у навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
Підсумковий контроль	<p>Підсумковий контроль – екзамен. Екзамен проводиться у формі виконання письмової роботи.</p> <p>На екзамен виносяться два описові завдання, які оцінюються по 15 балів кожне, одне коротке описове питання, яке передбачає конкретну відповідь з огляду на відведений час виконання роботи і оцінюється 10 балів, два питання, що передбачають короткі відповіді на питання, які за змістом є тестами відкритого типу і оцінюються по 5 балів кожне. Максимальний бал за екзамен становить 50 балів.</p>

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи:

Планується виконання студентами обов'язкових та додаткових декількох видів письмових робіт: трьох обов'язкових письмових контрольних робіт, письмових тестових завдань за темами, винесеними на самостійне опрацювання (перелік міститься в методичних вказівках для забезпечення самостійної роботи студентів денної форми навчання), письмових експрес-опитувань на семінарських заняттях тощо, а також додаткових письмових індивідуальних завдань (за вибором студента) – *Методичні вказівки розміщені на сайті кафедри* <https://kttidip.pnu.edu.ua/денна-форма-8/>

Академічна доброчесність:

Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Нова-редакція-Положення-про-запобігання-академічному-плагіату.pdf>

Відвідування занять

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають лекції і практичні заняття курсу.

Пропуски семінарських (практичних, лабораторних) занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття впродовж двох тижнів з дня пропуску заняття. За пропущені лекційні заняття без поважних причин в обсязі, що перевищує 10% від загальної кількості лекційних годин, які відведені на навчальну дисципліну відповідно до робочого навчального плану, керівник курсу віднімає 5 балів від підсумкового семестрового балу студента (п. 5.1.2 Положення про порядок організації навчального процесу та оцінювання успішності студентів у навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника).

Неформальна освіта

Визнання результатів неформальної освіти здійснюється відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (в редакції від 12.02.2021 року) <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література

1. Levitt H.M., Morrill Z., Collins K.M., Rizo J.L. The methodological integrity of critical qualitative research: Principles to support design and research review. *Journal of Counseling Psychology*. 2021. Vol.68. Issue3. P.357–370.
 2. Костицький М.В. Діалектичний метод в юриспруденції. М.В. Костицький. Велика українська юридична енциклопедія : в 20 т. Т. 2 : Філософія права. Х. : Право, 2017. с. 216–221.
 3. Костицький М., Кушакова-Костицька Н. Методологія теоретичного та практичного пізнання в юриспруденції як у науково-практичному комплексі. Філософські та методологічні проблеми права. 2023. No 1 (25). С. 9–17.
 4. Костицький М.В., Кушакова-Костицька Н.В. Етичні і правові погляди Піфагора. Філософські та методологічні проблеми права. 2020. Т.20. No2. С. 8–14
 5. Баумейстер А.О. Філософія права: навч. посіб. К.: Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2010. 311 с.
 6. Рабінович П. М., Добрянський С. П., Гудима Д. А., Гришук О. В., Дудаш Т. І. Філософія права: проблеми та підходи: Навч. посіб. для студ. спец. «Правознавство» / П.М. Рабінович (заг.ред.). Л., 2005. 290 с.
 7. Філософія права: Навч. посіб. За заг. ред. М.В.Костицького та Б.Ф.Чміля. К.: Юрінком Інтер, 2000. 336 с.
 8. Сливка С.С. Філософія права: Навчальний посібник. К: Атіка, 2012. 256 с.
 9. Сворак С. Д. Концепт державотворення у політико-правових поглядах П. Полтави – Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника: Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. Зб. наук.статей -2022.-.-Вип. 60.ст. 268-280
 10. Методологія та організація наукових досліджень: Підручник / М. В. Остапчук, А. І. Рибак, О. С. Ванюшкін ; Міжнар. гуманітар. унт. Одеса: Фенікс, 2014. 375 с.
 11. Медвідь Ф. Філософія права в системі наук та її співвідношення з філософією. *Збірник матеріалів Міжнародного круглого столу “Казимир Твардовський. Філософія в системі наук та гуманітаристики: значення та призначення”*, 2023. с.37-40
- Детальний перелік монографічної, наукової, науково-практичної літератури, нормативних джерел та інформаційних ресурсів до кожної теми міститься в методичних вказівках:
1. Андріюк В.В. Філософія права та методологія наукових досліджень: методичні вказівки для забезпечення самостійної роботи здобувачів вищої освіти другого магістерського рівня денної форми навчання спеціальності 081 Право. Івано-Франківськ,

2023.

2. Андріюк В.В. Філософія права та методологія наукових досліджень: методичні вказівки для забезпечення самостійної роботи здобувачів вищої освіти другого магістерського рівня денної форми навчання спеціальності 081 Право. Івано-Франківськ, 2023.

<https://kttidip.pnu.edu.ua/денна-форма-8/>

Викладач _____ проф. Сворак С. Д.

